Regeringens proposition
1980/81:143

med förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, m. m. (mellankommunala skatterätten);

beslutad den 12 mars 1981.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

CARL AXEL PETRI

Propositionens huvudsakliga innehåll

Riksdagen har år 1978 fattat ett principbeslut om att mellankommunala skatterätten skall brytas ut från riksskatteverket. I propositionen föreslås de lagändringar som behövs för en sådan reform. Förslaget innebär att domstolen ges ställning av en allmän förvaltningsdomstol. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1981.

1 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar[1]

dels att nuvarande 22–26 §§ skall betecknas 26–30 §§,

dels att 1 § och den nya 28 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att rubriken närmast före nuvarande 22 § skall sättas närmast före den nya 26 §,

dels att i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 22–25 §§, samt närmast före 22 § en ny rubrik av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 §
Regeringsrätten är, i enlighet med vad i regeringsformen sägs, högsta allmänna förvaltningsdomstol. Den har sitt säte i Stockholm.	
Kammarrätt är allmän förvaltningsdomstol närmast under regeringsrätten.	*Kammarrätterna är allmänna förvaltningsdomstolar* närmast under regeringsrätten.
Kammarrätterna är kammarrätten i Stockholm, kammarrätten i Göteborg, kammarrätten i Sundsvall och kammarrätten i Jönköping.	
Länsrätt är allmän förvaltningsdomstol närmast under kammarrätt. I varje län finns en länsrätt.	*Länsrätterna och mellankommunala skatterätten är allmänna förvaltningsdomstolar närmast under kammarrätterna.* I varje län finns en länsrätt. *Mellankommunala skatterätten har sitt säte i Stockholm.*
	Mellankommunala skatterätten
	22 §
	Mellankommunala skatterätten prövar mål enligt skatte- och taxeringsförfattningarna i den utsträckning som är föreskrivet i dessa författningar.
	23 §
	I mellankommunala skatterätten finns en eller flera ordförande vilka förordnas av regeringen för en bestämd tid. Den som förordnas till ordförande skall vara lagfaren.

[1] Lagen omtryckt 1979:165.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	24 § *Föreskrifterna i 17 § första stycket och 18 § om domförhet skall tillämpas på mellankommunala skatterätten.*
	25 § *Nämndemännen i mellankommunala skatterätten förordnas av regeringen. Till nämndemän får utses endast myndiga svenska medborgare som inte har fyllt sjuttio år.* *Den som är nämndeman i mellankommunala skatterätten får inte samtidigt vara nämndeman i en kammarrätt.* *Föreskrifterna i 20 § andra och fjärde styckena samt 21 § första och tredje styckena om behörighet och skyldighet att vara nämndeman skall tillämpas på mellankommunala skatterätten.*
28 §	
Ledamot och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall vara *svensk* medborgare. Den som är omyndig eller i konkurstillstånd får *ej* utöva befattning som ledamot eller föredragande. I fråga om *nämndeman i kammarrätt och länsrätt* gäller 20 och 21 §§.	*Ledamöter* och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall vara *svenska* medborgare. Den som är omyndig eller i konkurstillstånd får *inte* utöva befattning som ledamot eller föredragande. I fråga om *nämndemän i kammarrätterna och länsrätterna* gäller 20 och 21 §§ *och i fråga om nämndemän i mellankommunala skatterätten 25 §.*
Ledamot och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall ha avlagt domared. De som står i sådant förhållande till varandra som *sägs* i 4 kap. 12 § rättegångsbalken får *ej* samtidigt	*Ledamöter* och föredragande i allmän förvaltningsdomstol skall ha avlagt domared. De som står i sådant förhållande till varandra som *anges* i 4 kap. 12 § rättegångsbalken får *inte* samtidigt

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
tjänstgöra som ledamöter i allmän förvaltningsdomstol.	tjänstgöra som ledamöter i allmän förvaltningsdomstol.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

2 Förslag till
Lag om upphävande av lagen (1979:168) om mellankommunal skatterätt

Härigenom föreskrivs att lagen (1979:168) om mellankommunal skatterätt skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1981.

3 Förslag till
Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429)

Härigenom föreskrivs att 5 b § rättshjälpslagen (1972:429)[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 b §[2]	
Med domstol förstås i denna lag allmän domstol, allmän förvaltningsdomstol, bostadsdomstolen, försäkringsöverdomstolen, försäkringsrätt, marknadsdomstolen, patentbesvärsrätten, arbetsdomstolen, *mellankommunala skatterätten* och krigsrätt. Vad i lagen sägs om domstol skall även gälla arrendenämnd, hyresnämnd, statens va-nämnd och överexekutor.	Med domstol förstås i denna lag allmän domstol, allmän förvaltningsdomstol, bostadsdomstolen, försäkringsöverdomstolen, försäkringsrätt, marknadsdomstolen, patentbesvärsrätten, arbetsdomstolen och krigsrätt. Vad i lagen sägs om domstol skall även gälla arrendenämnd, hyresnämnd, statens va-nämnd och överexekutor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1981.

[1] Lagen omtryckt 1979:240.
[2] Ny lydelse av 5 b § föreslagen i prop. 1980/81:84 med ikraftträdande den 1 januari 1982.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-02-19

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Wikström, Friggebo, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelsohn, Danell, Petri, Eliasson

Föredragande: statsrådet Petri

Lagrådsremiss med förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, m. m. (mellankommunala skatterätten)

---

1 Inledning

Riksdagen fattade år 1978 ett principbeslut om att de tidigare länsrätterna, länsskatterätterna och fastighetstaxeringsrätterna skulle brytas ut från länsstyrelserna och omvandlas till fristående länsrätter, en i varje län (prop. 1977/78:170, KU 1977/78:47, rskr 1977/78:308). Samtidigt beslutade riksdagen att mellankommunala skatterätten skulle brytas ut från riksskatteverket. Länsrättsreformen genomfördes den 1 juli 1979 (prop. 1978/79:86, JuU 1978/79:27, rskr 1978/79:216, SFS 1979:165). Riksdagens principbeslut om mellankommunala skatterätten verkställdes däremot inte i detta sammanhang (jfr prop. 1978/79:100 bil. 5 s. 77 och prop. 1978/79:86 s. 29).

Som chefen för justitiedepartementet anför i årets budgetproposition (prop. 1980/81:100 bil. 5 s. 62) bör principbeslutet om mellankommunala skatterätten nu verkställas.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Huvuddragen i gällande ordning m. m.

Den svenska förvaltningsdomstolsorganisationen har byggts ut kraftigt under 1970-talet, främst i fråga om *de allmänna förvaltningsdomstolarna*. Förvaltningsrättsreformen år 1971 innebar att tyngdpunkten i den domstolsmässiga besvärsprövningen i förvaltningsärenden flyttades från regeringsrätten till kammarrätterna som då blev två till antalet. Senare har antalet

kammarrätter ökats till fyra. År 1971 omorganiserades länsstyrelserna i vissa delar och i samband med det inrättades länsdomstolar – en länsrätt och en länsskatterätt i varje län. År 1975 tillkom en fastighetstaxeringsrätt i varje län. Länsrättsreformen, som riksdagen beslutade 1978 och 1979, innebar att länsdomstolarna bröts ut från länsstyrelserna och omvandlades till fristående allmänna förvaltningsdomstolar, länsrätter, en i varje län.

Bestämmelser om regeringsrätten, kammarrätterna och länsrätterna finns i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar (omtryckt 1979:165, ändrad senast 1981:37). Lagen innehåller föreskrifter bl. a. om vilka de allmänna förvaltningsdomstolarna är, om vilka mål som prövas av dem, om vilka domare som skall ingå i domstolarna och om domförhet. I lagen finns också vissa gemensamma bestämmelser i fråga om bl. a. omröstning, behörighet och domared.

Det processuella förfarandet i de allmänna förvaltningsdomstolarna regleras i förvaltningsprocesslagen (1971:291, ändrad senast 1980:275).

Mellankommunala skatterätten föregicks av en mellankommunal prövningsnämnd som inrättades år 1928. I samband med att länsrätterna och länsskatterätterna inrättades år 1971 ombildades mellankommunala prövningsnämnden till en skatterätt.

Grundläggande bestämmelser om mellankommunala skatterätten finns i lagen (1979:168) om mellankommunal skatterätt. Domstolen prövar vissa besvär över taxeringsnämndernas beslut (1 §). Enligt 73 § taxeringslagen (1956:623, 73 § ändrad senast 1979:175) prövar mellankommunala skatterätten bl. a. sådana mål där den skattskyldige har en förvärvskälla som i fråga om beskattningsorten är att hänföra till flera län eller där det råder tvekan om i vilket län en skattskyldig skall taxeras. Besvär över koncernbolags taxeringar prövas av mellankommunala skatterätten, om bolagen avlämnar självdeklarationer i olika län. Det innebär att de flesta börsnoterade bolagen och många andra större företag faller inom domstolens kompetensområde. Vidare prövas skattefrågor i samband med in- och utflyttning ur landet och i vissa fall taxeringar av äkta makar som är bosatta i olika län. (Se också 67 § och 105 § 2 mom. taxeringslagen.) Mellankommunala skatterätten prövar också mål enligt andra författningar på skatteområdet, se t. ex. 4 och 7 §§ förordningen (1933:395) om ersättningsskatt (4 och 7 §§ ändrade senast 1979:170), 4 § lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst (4 § ändrad senast 1979:173) och 12 § lagen (1978:970) om uppskov med beskattning av realisationsvinst (12 § ändrad 1979:187).

Domstolen har sitt kansli i riksskatteverket. Rätten sammanträder på den ort där den har sitt kansli. När det föreligger särskilda skäl, får rätten sammanträda på någon annan ort (2 § lagen om mellankommunal skatterätt). I mellankommunala skatterätten finns en eller flera ordförande som förordnas av regeringen för en viss tid. Den som förordnas till ordförande skall vara lagfaren (3 §). Föreskrifterna i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar angående domförhet i länsrätterna samt om omröstning, behörig-

het och domared är tillämpliga i mellankommunala skatterätten (4 §). I mellankommunala skatterätten finns nämndemän som förordnas av regeringen. Till nämndemän får utses endast myndiga svenska medborgare som inte har fyllt 70 år. I övrigt tillämpas beträffande behörighet och skyldighet att vara nämndeman bestämmelser i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar angående nämndemän i länsrätterna (5 §).

Förfarandet i mellankommunala skatterätten regleras i förvaltningsprocesslagen.

2.2 Tidigare förslag och beslut beträffande mellankommunala skatterätten

Till grund för länsrättsreformen låg länsdomstolskommitténs betänkande (SOU 1977:80) Länsdomstolarna. I betänkandet anförde kommittén att samma principiella skäl som talade för att länsdomstolarna skulle brytas ut från länsstyrelserna kunde åberopas för en utbrytning av mellankommunala skatterätten. Kommittén föreslog att domstolen skulle brytas ut från riksskatteverket och administrativt inordnas i länsrätten i Stockholms län (prop. 1977/78:170 s. 100). Kommitténs förslag att mellankommunala skatterätten skulle brytas ut från riksskatteverket tillstyrktes av detta verk och de andra remissinstanser som yttrade sig i frågan. Några remissinstanser ifrågasatte emellertid om mellankommunala skatterätten borde inordnas i länsrätten i Stockholms län. Riksskatteverket framhöll bl. a. att det i mål hos mellankommunala skatterätten förekommer intressekonflikter mellan kommuner. Vidare tillämpas en del särskilda arbetsrutiner vid domstolen. För det fall att mellankommunala skatterätten skulle knytas till länsrätten i Stockholms län ansåg verket att domstolens kansli borde bilda en avdelning som skulle vara fristående i förhållande till länsrätten i övrigt.

I 1978 års principproposition om fristående länsdomstolar uttalade föredragande statsrådet att han biträdde förslaget att mellankommunala skatterätten skulle brytas ut från riksskatteverket (prop. 1977/78:170 s. 20). Han anförde vidare att han anslöt sig till kommitténs uppfattning att organisatoriska synpunkter talade för en administrativ samordning mellan länsrätten i Stockholms län och mellankommunala skatterätten. Med hänsyn till bl. a. vad riksskatteverket hade anfört borde emellertid denna fråga övervägas ytterligare.

Frågan om mellankommunala skatterätten behandlades sedan i 1979 års budgetproposition. Dåvarande chefen för justitiedepartementet uttalade därvid (prop. 1978/79:100 bil. 5 s. 78) att han efter gemensam beredning med dåvarande chefen för budgetdepartementet hade funnit att riksdagens beslut om utbrytning av mellankommunala skatterätten från riksskatteverket inte borde verkställas i väntan på ställningstagandena till förslagen i företagsskatteberedningens betänkande (SOU 1977:86) Beskattning av företag.

I enlighet med de nu återgivna uttalandena föreslogs i 1979 års proposition angående genomförandet av länsrättsreformen inte någon ändring i den

mellankommunala skatterättens ställning (prop. 1978/79:86 s. 29). Riksdagen beslöt i enlighet med förslaget.

I årets budgetproposition anför chefen för justitiedepartementet att han efter samråd med chefen för budgetdepartementet har funnit att beredningen inom regeringskansliet av företagsskatteberedningens förslag inte längre hindrar att principbeslutet om mellankommunala skatterätten verkställs (prop. 1980/81:100 bil. 5 s. 62). Övervägande skäl talar enligt föredragande statsrådet för att mellankommunala skatterätten blir en självständig myndighet som använder viss utrustning och vissa tjänster gemensamt med länsrätten i Stockholms län. Vidare anförs att mellankommunala skatterätten bör ges ställning av en allmän förvaltningsdomstol. Den kommer därmed att falla under justitiedepartementets ansvarsområde, och domstolsverket blir central förvaltningsmyndighet för domstolen.

2.3 Behovet av lagstiftning

Ställningstagandena i fråga om mellankommunala skatterätten innebär att regleringen av mellankommunala skatterättens organisation m. m. bör finnas i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar. Den från lagteknisk synpunkt lämpligaste lösningen torde vara att huvuddelen av bestämmelserna i lagen om mellankommunal skatterätt flyttas över till lagen om allmänna förvaltningsdomstolar och där upptas under en särskild rubrik i likhet med vad som nu gäller i fråga om regeringsrätten, kammarrätterna och länsrätterna. I lagens första paragraf, som anger vilka de allmänna förvaltningsdomstolarna är m. m., bör både länsrätterna och mellankommunala skatterätten nämnas som allmänna förvaltningsdomstolar närmast under kammarrätterna. Vidare bör där anges att mellankommunala skatterätten har sitt säte i Stockholm. Om bestämmelserna om mellankommunala skatterätten tas in i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar, blir de gemensamma bestämmelserna i den lagen automatiskt tillämpliga också på denna domstol. Någon motsvarighet till 2 § lagen om mellankommunal skatterätt behövs därför inte. Detsamma gäller i fråga om hänvisningarna i 4 § till 22 och 24 §§ lagen om allmänna förvaltningsdomstolar.

De andra lagar i vilka mellankommunala skatterätten nämns behöver inte ändras med anledning av reformen. I 5 b § rättshjälpslagen (1972:429, omtryckt 1979:240) bör dock en redaktionell ändring göras.

Lagändringarna bör träda i kraft den 1 juli 1981.

2.4 Mellankommunala skatterättens organisation

Redan i detta sammanhang vill jag efter samråd med chefen för justitiedepartementet något beröra frågan om mellankommunala skatterättens organisation.

F. n. finns två ordförande förordnade i mellankommunala skatterätten.

En av dessa är en pensionerad länsrättslagman. Den andre fullgör uppdraget vid sidan av sin tjänst som länsrättslagman. Tillsammans ägnar de två ordförandena ca två tredjedels årsarbetskraft åt göromålen i domstolen.

Systemet med ordförande som fullgör uppdraget som en bisyssla har fungerat väl. Det finns därför inte någon anledning att i detta sammanhang göra någon ändring i det. Bl. a. med hänsyn till svårighetsgraden på målen i domstolen är det angeläget att den som förordnas till ordförande även i fortsättningen har erfarenhet som ordinarie domare i en allmän förvaltningsdomstol.

Vid mellankommunala skatterättens kansli tjänstgör f. n. en kanslichef, nio handläggare och sex kontorister. Samtliga ägnar hela sin arbetstid åt göromålen i domstolen men är f. n. anställda i riksskatteverket. Handläggarna bereder och föredrar målen. Några handläggare har också förordnande att handlägga mål som avses i 18 § lagen om allmänna förvaltningsdomstolar. Bland handläggarna finns kammarrättsfiskaler och kammarrättsassessorer som är tjänstlediga från kammarrätterna. Utbrytningen av mellankommunala skatterätten bör i princip inte föranleda någon annan organisatorisk ändring än att tjänstemännen anställs direkt i mellankommunala skatterätten.

Helt nyligen har länsrätten i Stockholms län flyttat till nya lokaler på Södermalm i Stockholm. I anslutning till dessa lokaler finns utrymmen även för mellankommunala skatterätten. Som framgått avses mellankommunala skatterätten använda viss utrustning och ha vissa tjänster gemensamt med länsrätten, bl. a. expeditionsvakter, telefonväxel, bibliotek och förhandlingsutrymmen.

Medel för mellankommunala skatterättens verksamhet har beräknats i budgetpropositionen för budgetåret 1981/82 (prop. 1980/81:100 bil. 5 s. 62) under anslaget D.3. Allmänna förvaltningsdomstolarna.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
2. lag om upphävande av lagen (1979:168) om mellankommunal skatterätt,
3. lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429).

Förslagen bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga*[1].

[1] Bilagan har uteslutits här. Förslagen är likalydande med dem som är fogade till propositionen.

4 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen.

5 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1981-02-23

Närvarande: f. d. justitierådet Petrén, regeringsrådet Hilding, justitierådet Vängby.

Enligt lagrådet den 20 februari 1981 tillhandakommet utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 19 februari 1981 har regeringen på hemställan av statsrådet Petri beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
2. lag om upphävande av lagen (1979:168) om mellankommunal skatterätt,
3. lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429).

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Göran Regner.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet:*

Lagförslagen lämnas utan erinran.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-03-12

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Wikström, Friggebo, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelsohn, Danell, Petri, Eliasson

Föredragande: statsrådet Petri

Proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, m. m. (mellankommunala skatterätten)

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande[1] över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
2. lag om upphävande av lagen (1979:168) om mellankommunal skatterätt,
3. lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429).

Föredraganden upplyser att lagrådet har lämnat lagförslagen utan erinran och hemställer att regeringen föreslår riksdagen

dels att anta förslagen,

dels att godkänna de riktlinjer för mellankommunala skatterättens organisation som har angetts i remissprotokollet.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

[1] Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 19 februari 1981.

GOTAB, Stockholm 1981